

Den omstændighed, at der i år ikke fandtes en opsynsmand med fast ophold på Knotterne, havde bevirket, at ulovlige besøg og indsamling af æg havde fundet sted i vidt omfang, hvilket de mange nylagte kuld vidnede om. Det kan således anføres, at ingen af Splitterne ved besøget d. 8. juni havde unger, medens adskillige af de på Hirsholmene ynglende Splitterterner havde unger allerede d. 4. s. m. Strandfoged JESPERSEN, med hvem jeg talte om sagen, var ganske klar over den omfattende ulovlige indsamling af æg, men beklagede, at det ikke var ham muligt at dæmme op imod uvæsenet ved de spredte inspektioner, som han foretog.

IB. HENRIQUES.

ANMELDELSER

FINN SALOMONSEN: Fuglebogen. Byens, Havens og Skovens Fugle. Med tavler af HENNING SCHEEL. (148 pp., 22 farvetavler). — J. FR. CLAUSEN, København 1948. Pris: 28.50 kr.

Atter har en dansk fuglebog set lyset, en bog, der både med hensyn til papir og tryk fremtræder i fornemt udstyr. Ganske i lighed med overlæge HELMS's kendte bøger er fuglene omtalt efter deres forskellige biotoper. I det foreliggende bind behandles således byens, havens og skovens fugle, og det er tanken at fortsætte med havets, kystens og strandens fugle for at slutte af med et bind om mosens, markens og søens fugle. Da mange fuglearter som bekendt forekommer i flere landskabstyper, er det ofte umuligt at placere dem på en tilfredsstillende måde, og det her skete udvalg er da også foretaget ret skønsomt. Navnlig vanskeliggøres det ved, at forf. under det noget heterogene begreb "byens fugle" bl. a. medtager en række arter, hvis typiske opholdssteder er sø og mose. Fra de fleste andre populære værker, der er udkommet herhjemme, adskiller "Fuglebogen" sig bl. a. ved at behandle samtlige arter, der er truffet her i landet samt ved at nævne adskillige racer uden dog som regel at give nogen nøjere beskrivelse af disse. Som det fremgår af indledningen skal bogen "tjene som hjælpemiddel ved indledningen af et fuglestudium", men også den mere erfarne ornitolog kan have stor nytte af den, idet den i koncentreret form giver de vigtigste morfologiske og biologiske karakterer. Begynderen, der først og fremmest ønsker en oversigt over de mere almindelige danske fugle, vil derimod snarest anse det for ret unødvendigt, at så sjældne og ganske tilfældige gæster som f. eks. Svane-gås, Hvidbrynet Løvsanger, Brunirisk og Karmindompap er medtaget i en populær håndbog af denne art.

I det foreliggende bind omtales ikke mindre end 132 arter. Hver art får kun ca. $\frac{1}{2}$ side tekst, affattet af FINN SALOMONSEN, men heri fremdrages de vigtigste kendetegn, de mest karakteristiske livsforhold samt oplysning-

ger om udbredelse, trækforhold m. m. på en udmærket måde. De 22 farvetavler, der ledsager bogen, er kvadratisk inddelt, så hver tavle viser billeder af 6 arter. På mange af tavlerne er farverne smukt afstemt, men da billedernes baggrund for selv beslægtede arter ofte er meget forskellig både i streg og farve, kan det ikke undgås, at det kvadratiske arrangement til tider virker noget uroligt. Af de mange enkeltbilleder, der er omhyggeligt udført af HENNING SCHEEL, er flertallet gode, men der findes enkelte arter, man har noget vanskeligt ved at genkende; dette skyldes dog for en del en mindre omhyggelig farvereproduktion.

Når "fuglebogen" foreligger afsluttet i de planlagte 3 bind, vil vi have et populært fugleværk af stor værdi, navnlig fordi det omhandler samtlige danske fugle, men det er og bliver en håndbog og ikke, som forf. anfører i indledningen, en ekskursionsbog; thi hverken bogens format eller det sarte omslag gør den egnet til at tage med i lommen eller i rygsækken.

P. J.

P. P. SUSHKIN: Pticy Sovjetskogo Altaja i priljeshasčich častej severo-sapadnoj Mongolii. (The Birds of Soviet Altai and Adjacent Parts of North-western Mongolia). (Vol. I: 316 pp., 22 sorte tavler, 7 farvetavler, 1 kort; vol. II: 434 pp.). Russisk uden resumé. — VIDENSKABERNES AKADEMIS FORLAG, Moskva-Leningrad 1938. Pris: 90 Rbl.

Prof. PETER P. SUSHKIN, en af Ruslands største ornitologer, havde særlig helliget sig den ornitologiske udforskning af de sydsibiriske bjergområder, der danner en overgang til Mongoliet. Allerede i 1902 foretog han en rejse til Sajanbjergene; i 1904 fulgte en ekspedition til Tarbagataikæden og Saissan-sletten, og i 1912 og 1914 undersøgte han Altaibjergene og det nordvestlige Mongoli. SUSHKIN publicerede de vigtigste resultater i sin tid i en række afhandlinger. — I det foreliggende monumentale værk forenede han iagttagelserne og resultaterne fra alle rejser og prøvede på dette grundlag at skitsere et billede af faunaens udvikling.

Det var SUSHKINS hensigt at udgive bogen i Amerika ved Boston Society of Natural History, og han skrev selv størstedelen af teksten på engelsk. Han nåede imidlertid ikke at blive færdig med arbejdet, inden han døde i 1928. Ti år senere blev værket udgivet på russisk af en redaktionskomité, bestående af P. SÆREBROVSKI, A. TUGARINOV og B. STEGMANN. Det blev tilbageoversat fra engelsk til russisk og mangler nu endda et resumé på engelsk.

Bogen er inddelt i 3 dele. Den første indeholder en oversigt over de ornitologiske forskninger (34 sider) og en fysisk-geografisk oversigt (50 sider). I den anden del (486 sider) gives en beskrivelse af alle forekommende arters (373 arter og racer) lokale udbredelse og biologiske forhold. Den tredje del (164 sider) er helliget zoogeografien i 2 kapitler; i det første analyseres fuglenes udbredelse indenfor Altaibjergene og deres forhold til de øvrige sibiriske områder og til hele den palæarktiske region. Det andet kapitel er et udkast til Sibiriens og det indre Asiens faunahistorie.

Værket er således meget righoldigt og man kan finde mange værdifulde oplysninger deri. Systematikere bliver dog skuffet. Man venter fra

SUSHKIN, som jo først og fremmest var faunist og systematiker, en fyldig redegørelse for alle de mange interessante systematiske problemer, der netop i disse egne kan finde deres løsning. Men desværre mangler systematikken fuldstændig. Det er ikke SUSHKINS skyld. Han havde planlagt en stor speciel systematisk del i bogen, men nåede ikke at fuldføre den, og redaktørerne turde ikke omarbejde hans delvis forældede optegnelser. Så blev hele delen udeladt, og det er synd for det ellers udmærkede værk. Det hjælper ikke meget, at redaktørerne uden videre forklaringer har forsynet en del arter med de nyere racenavne. Også den sidste zoogeografiske del er noget forældet, da den er skrevet for ca. 25 år siden; SUSHKIN nåede heller ikke at omarbejde den. De mange gode fotografier på 22 tavler er, som sædvanlig i de russiske bøger, meget dårligt reproduceret. De 7 farvetavler af *Falco altaicus* er derimod ret gode.

HANS JOHANSEN.

PAUL ROSENIUS: Sveriges fåglar och fågelbon. 237a—252a häftena. — C. W. K. GLÆRUP, Lund 1943—48.

Siden dette pragtværk sidst omtaltes i D. O. F. T. (36, 1942, p. 62) er 5 mapper udkommet, hver med 2—4 hefter. Det her omtalte danner et fortrinligt supplement til de hidtil udkomne 5 bind, og fremkomsten af dette bind 6, må hilses med stor glæde. De behandlede arter er følgende: Husrødstjert, Kærsanger, Drosselrørsanger, Bjergvipstjert, Nøddekrige, Isfugl, Gråspætte, Hviddrygget Flagspætte, Pirol, Hedehøg, Rørdrum, Sortgrå Ryle, Vagtel, Lille Fluesnapper, Græshoppesanger, Karmindompap, Knarand, Gulirisk og Sibirisk Løvsanger. — Fire af mapperne er en gave fra forf. til D. O. F.s bibliotek.

Bd. 1—3 er komplette. Bortset fra 4 tavler af de små brokflugle mangler endnu farvetavlerne til resten af værket. De hidtil offentliggjorte tavler blev trykt i Tyskland, men dette er umuligt for tiden. Der synes dog nu at være udsigt til, at de manglende tavler kan komme frem, noget alle abonnenter, der har en lang række af de unægtelig noget uhåndterlige mapper liggende, vil se hen til med glæde og forventning. LØPP.

VALTON JOHANSSON: Karlsöklubben. Minneskrift utgiven av styrelsen för Karlsö Jakt- och Djurskyddsförnings Aktiebolag till hufgåstande av 100-årsminnet av Willy Wöhlers födelse 22. 2. 1848. (115 pp., talrige fotografier og tegninger, 1 kort). — ESSELTE AKTIEBOLAG, Stockholm 1948. Pris: 12.00 sv. kr.

Et smukt og godt illustreret arbejde om Stora Karlsö, Karlsöklubben og stedets grand old man, possensionaten WILLY WÖHLER, der fra ganske ung havde gjort Stora Karlsös anliggender til sine, og som hverken skyede vand eller mennesker for at gennemføre sine planer. Han opnåede også, hvad han vilde, og det er ikke tomme ord, der står på mindepladen, afsløret på Stora Karlsö 4. august 1929: "Han bevarade åt kommande släkten Karlsö naturliv". WÖHLER hørte ikke til de mennesker, der var bange for at tage en beslutning og et ansvar, ja, onde tunger omtaler endog vel store beføjelser, han tiltog sig inden for klubbens styrelse.

Men WÖHLERS noget egenrådige væsen har såvel hans samtid som eftertiden smilet ad; hans arbejde for øens natur såvel som for dens dyre- og planteverden fortjener meget stor påskønnelse, og den har han fået. Man har på Stora Karlsö et fortrinligt bevis for, hvad der opnås ved fornuftig naturfredning. Karlsöklubben er ikke stiftet af blødsødne sværmere, men af en flok handlekraftige mandfolk, der holdt af naturen og jagten, og som gjorde deres indsats.

Bogen giver en udmærket oversigt over begivenhederne, og billederne viser landskaber, dyr, planter, huse og mennesker, som deltagerne i D. O. F.s ekskursion til Gotland 1937 sent vil glemme. Vi følger Karlsöklubbens arbejde i modgang og medgang, og vi bliver præsenteret for øens mange mærkværdigheder lige til "Karlsösalaten" (*Lactuca quercina*), der opdagedes 19. juli 1936. "Den natten sov inte Josef Nordström", står der, og de, der har truffet denne mand, øens tidligere inspektør, tvivler næppe på, at finderens og meddelers (I. FRÖMAN) havde ret. Begeistrede gæster har ofte givet deres følelser luft i klubbens fremmedbog, og ref. vil absolut give en dansk dame, ivrig deltager i D. O. F.s storture, ret i, at

Der tales så tit om de tabte karfunkler —
dog Karlsöns natur-skat al anden fordunkler.

En udmærket bibliografi på 6 sider afslutter bogen.

LØPP.

ELIOT HOWARD: Territory in bird life. With an introduction by J. HUXLEY and J. FISHER and illustrations by G. E. LODGE and H. GRÖNVOLD. (224 pp., 13 tekstfig.). — COLLINS, London 1948. New Edition. Pris: 10/6 sh.

HOWARD var den første, der nærmere udformede teorier vedrørende territorie-problemet. Han kom første gang frem med sine anskuelser i sin bog "The British warblers" (1907—14). Efterhånden er der mange, der har beskæftiget sig med dette problem ud fra HOWARDS tanker, som jo især har interesse for økologien og dyreprykologien. Her skal blot nævnes: HUXLEY, LACK, NICE, MEISE, MAYR, PALMGREN og TINBERGEN.

HOWARD opdagede, at fuglene ikke nyder den gyldne frihed, men i yngletiden er bundet til et bestemt revir, der forsvares energisk af ejerne overfor indtrængende artsfæller enten ved sang eller ved skræmmepositioner, hvorved stridighederne afgøres ad rent psykisk vej, eller ved direkte kamp. Både hanner og hunner deltager i disse kampe, der taber i intensitet udefter i territoriet. Andre dyr markerer territoriet på andre måder. Hundestjle-hannen ved at fremvise sine røde kropssider, hyæner og mårer ved at afsætte duftende gatsekreter. Hos fugle som Hejrer og Alke er territoriet meget lille og omfatter kun redens umiddelbare nærhed, mens der er neutrale områder, hvor de samme fugle, der ved redestedet ikke kunde tåle hinanden, nu går side om side og æder. Hos spurvefugle er territoriet derimod større, og det par, der hører til territoriet, søger i reglen føde der. Hunnen kender dog ikke hannens territorium og søger også føde udenfor dette. Hos fugle, hvor hannerne om foråret søger sammen på "legepladserne", f. eks. Brushøns, er der tale om et symbolsk territorium.

I sin videste betydning er territoriet ethvert område, der forsvares, men nøjere undersøgelser viser, at begrebet dækker flere forskellige ting. Det mest karakteristiske er yngle-territoriet. Hannerne isolerer sig om foråret og sidder og synger på bestemte steder. Sangens funktion er at holde hanner af samme art borte og lokke hunner af samme art til. Hos andre fugle, f. eks. hos nogle kolibrier, er der et føde-territorium bestående af særlige planter, i hvis blomster kolibrierne søger føde. Det er endog sådan, at hanner og hunner har hver sit territorium. Den biologiske betydning af yngle-territoriet, der har været meget omdiskuteret, må nærmest siges at være den, at fuglene spredes jævnt over et areal.

Af HOWARD kan man virkelig lære, hvad det vil sige at være felt-ornitholog d. v. s. virkelig at iagttage de enkelte fuglearter og ikke bare gå rundt og kigge på dem alle sammen. Denne bog bør læses af alle, der foruden at glæde sig over fuglene rent æstetisk også vil fordybe sig i nøjagtige iagttagelser af fugle i naturen. Bogen er let at læse, men skulde den synes for omstændelig, vil jeg henvise til en af de små engelske bøger om fugle, f. eks. E. A. R. ENNION: *The british bird* (1945), J. FISHER: *Watching birds* (1945) og E. ARMSTRONG: *The ways birds live* (1947), hvor territorieproblemet og de dertil knyttede spørgsmål er behandlet mere kortfattet.

HOLGER POULSEN.

ALFRED M. BAILY: *Birds of Alaska*. (317 pp., 100 fotogr. tekstfig.). — COLORADO MUSEUM OF NATURAL HISTORY, Popular Series No. 8, Colorado 1948. Pris: Kartonn. 3.00 dollars; shirting 4.50 dollars.

Et fornemt udstyret arbejde om fuglene i den nordlige del af Alaska, nærmere betegnet tundraen og bjerglandet, der afvandes af floderne med udløb i Berings Strædet, Kotzebue Sund og Polarhavet. Arbejdet indledes med en oversigt over tidligere ornithologiske studierejser i Alaska, hvorefter følger en interessant og livfuld skildring af forfatterens rejser (1921-22), fyldt med citater fra dagbogen. Værkets værdifuldeste del er dog så afgjort den 171 sider lange systematiske gennemgang af de i området forekommende fuglearter, for en stor del meget lig den grønlandske fuglefauna. Alaskas avifauna er dog beriget med forskellige skovarter samt en del arter, der ikke kendes fra Grønland.

Danske ornithologer, interesserede i Grønlands fugleverden, vil sikkert med udbytte kunne studere bogen, især med henblik på sammenligninger mellem de to områders fugleliv. Det er blot skade, at dansk Grønlands-litteratur ikke er bedre kendt i udlandet. Det kan således nævnes, at ikke een litteraturhenvielse forefindes i værket til dansk ornithologisk Grønlands-litteratur til trods for værdien af en sammenligning hermed for bogens forfatter. Forskellige racespørgsmål løst for de grønlandske arters vedkommende har derfor også undgået forfatterens opmærksomhed.

En rigdom af oplysninger gives om de iagttagne arters udbredelse, ankomst, yngleforhold og afrejse, tilligemed originale næb-, vinge- og benmål for en del arter. Egentlige biologiske studier er dog ikke foretaget.

Alt i alt en værdifuld bog, fint trykt på krideret papir og med et væld af store, ofte helsides fotografier.

KAJ WESTERSKOV.